

Mėlynųjų Vandenių mūšio pergalei atminti Podolės Kamenece įvyks festivalis „Laiko vartai“

Podolės žemė ir konkrečiai Kamenecas po Mėlynųjų Vandenių mūšio suvaidino labai svarbų vaidmenį kuriant XIV–XV a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės galybę. Tuo pačiu Podolės žemės inkorporavimas į kunigaikštystės sudėtį teigiamai paveikė ir pačios Podolės raidą, nulėmė ekonominį ir kultūrinį jos pakilimą. Tai padėjo jos gyventojų mentalitetui greičiau įveikti pototorišką XIII–XIV a. I pusės sindromą.

Nepaisant to, kad pati mūšio vieta iki šiol archeologiškai nėra galutinai lokalizuota, Ponizjės-Podolės priklausomybė Didžiajai Lietuvai vis dėlto nekelia abejonių. Šaltiniuose paliudyta, kad po Mėlynųjų Vandenių mūšio ir totorių chanų sutriuškinimo, didysis kunigaikštis Algirdas perdavė Podolę kaip lėną savo broliams, tikro brolio Karijoto sūnums. Pastarieji – Jurgis, Aleksandras, Konstantinas ir Teodoras, – žinomi bendru kunigaikščių Karijotaičių vardu, vienas paskui kitą valdė kraštą iki 1393 m. Nežiūrint to, kad pirmoji Karijotaičių tvirtovė buvo pastatyta Smotriče, labai greitai savo sostinę jie perkėlė į Kamenecą, kur buvo ir didžiojo kunigaikščio vietininko, pono Goštauto, rezidencija. Kameneco padėtis geriau atitiko sostinės statusą. Čia prasidėjo ne tik didelio masto miesto statybos darbai, bet ir unikalaus fortifikacinio komplekso statybos. Pati gamta padėjo iškelti Kameneco statusą, suteikdama akmeniniam kyšuliui, kuriame įsikūręs gerai išsilaikęs istorinis miestas, beveik idealią piliakalnio formą.

Jau 1374 m. Kamenecas gavo Magdeburgo teises, o tai dar labiau išskėlė šio miesto reikšmę Didžiojoje Kunigaikštystėje. Be to, Kamenece kunigaikščiai Karijotaičiai užbaigė tai, ką jie sėkmingai pradėjo dar Smotriče – sukūrė Podolės kunigaikštystę, kuri netgi pradėjo kaldinti savo monetas – sidabrinis „Podolės pusgrašius“. Žinoma, kad Teodoras Karijotaitis, netgi išvytas 1393 m. į Užkarpatę, iki pat savo mirties 1414 m. išlaikė Podolės kunigaikščio titulą ir viltį susigrąžinti sostą. Didelę reikšmę Kamenecui teikė ir Vytautas Didysis.

Iki šiol pačiame Podolės Kamenece ir jo apylinkėse – Bakotoje, Kitaigorode, Subiče, Skaloje, Smotriče, Černokozincuose, Kudrincuose – išliko daugybė autentiškų paminklų, susijusių su lietuviškojo periodo istorija. Liaudies atmintis iki šiol genetiškai sieja regiono atgimimą po XIII a. mongolų-totorių nuniokojimo su mentališkai ir dvasiškai artima Lietuvos Didžiąja Kunigaikštyste.

Šiuo metu Podolės Kamenece yra ruošiamasi [tarptautiniam istoriniam festivaliui „Porta Temporis“](#) („Laiko vartai“), kuris chronologiškai susietas su XIII–XV a. laikotarpiu. Festivalis suplanuotas balandžio 20–22 d., kaip pagrindinis 2012 m. turistinio sezono atidarymo renginys Podolės-Bukovinos turistiniame regione.

Festivalio idėja – maksimalus istorinių įvykių, buities, kultūros, karo meno rekonstravimas ir gynybinės architektūros paminklų regeneravimas. Vietos požiūriu festivalis susietas su unikaliu autentišku XV–XVIII a. hidrotechniniu fortifikaciniu kompleksu – Rusinų vartais.

Pasiruošimo daugeliui šiuolaikinės Europos tautų istoriškai reikšmingam Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pergalės prie Mėlynųjų Vandenių upės kontekste festivalis „Porta Temporis“ yra pirmasis masinis renginys, skirtas Mėlynųjų Vandenių mūšio jubiliejui.

Igoris Danilovas